

Minkfarmare eller mördare?

Konflikten mellan djurrättsaktivister och farmare är stor. Djuren är inte de enda som far illa ut i tvisten om liv och död. I aktivisternas kamp för ändring, står ibland också andras liv på spel.

TEXT OCH BILD: STINA MATHIESEN

PLÖTSLIGT STÅR BÅDA de gamla foderladorna i lågor. En igelkottsmamma flyr ut över den 10-15 meter breda planen av nertrampad jord och grus tillsammans med sina två ungar. Ungarna orkar springa ett par meter. Mamman lyckas ta sig upp till landsvägen innan hon kollapsar. Hennes rygg brinner.

På andra sidan vägen står flera bostadshus. Färgen på vägarna i husen har börjat koka av värmen från elden en bit bort. I ett av dem bor en äldre dam i 90-årsåldern. Hon hinner fly ut, men det kommer att dröja tre månader innan hon kan flytta hem igen, när huset reparerats från skadorna. I huset bredvid bor hennes son. Det är han som äger byggnaderna.

Mindre än hundra meter bakom ladorna står rader med gångar. Gångarna ligger under tak, är cirka 60 meter långa och längs med varje sida finns cirka 360 burar. I burarna ligger de drygt 16 000 orsakerna till att Lars Johanssons byggnader brinner den här natten.

NÅGRA ÅR SENARE står det två nya byggnader där de gamla stod. De ser ut som vilka lantbruksbyggnader som helst: fem-sex meter höga, de översta fyra metrarna klädda i faluröd plåt och de två

längst ner putsade i en ljusgrå färg.

Allra längst till vänster går en väg ner mot burarna. Runt området där burarna står löper ett långt staket av nät, cirka en och en halv meter högt. Grinden är ungefär lika hög som staketet och har två dörrar, båda med stora plåtplattor på framsidan. Även om det utan tvekan är lätt för en människa att ta sig in, så skulle de djur som smiter ur burarna inte ta sig ur inhägnaden.

Lars Johansson visar vägen in i en av gångarna mellan burarna. Det luktar ungefär som det brukar göra på en bondgård. Lite gödsel, lite hö och den där speciella lukten som bara djur kan ge ifrån sig. Jag förväntar mig att mötas av halvdöda minkar som springer fram och tillbaka i sina burar och skriker, med stora köttår på huvudet och avbitna svansar. I stället ser man ett piggt svart ögonpar efter ett annat som ploppar upp, följt av varsin liten nos och en silvergrå lång kropp. Några av dem börjar springa lite i burarna när vi går förbi, men stannar snart till och tittar nyfiket.

– Minkar är väldigt nyfikna djur. Lockar man på dem i naturen dröjer det inte länge förrän någon kommer, säger Lars.

Han böjer sig ner så att hans

huvud kommer mer i höjd med minkarnas burar och börjar pussa i luften så att det kommer ett vislande läte. Plötsligt står cirka 20 minkar på bakbenen och försöker se vad som händer.

Lars Johansson har ägt farmen sedan 1976, då han tog över det av sin pappa, som startade den 40 år tidigare. Farmen föder upp minkar i två olika färger: silvergrå och svart. De föds och växer upp här, för att sedan avlas på eller pälsas och flås. Och ja, pälsas, de slaktas inte.

– När man slaktar djur blir de bedövade och töms på blod. Vi avlivar dem med hjälp av kolsyra. Sämt där som finns i Vichyvatten och pilsner. De andas in gasen och blir medvetlösa efter några minuter och sen...

Han går och plockar upp lite hö som hamnat vid sidan av en bur och lägger den över ett bo. I en annan bur ställer sig en mink på bakbenen och slickar i sig lite mat som ligger på burens nättak.

– Och sen stannar hjärtat.

EN DEL PERSONER tycker att verksamheten Lars Johansson håller på med inte ska accepteras i Sverige. Att det är etiskt fel och brott mot djurskyddslagarna, som säger att djuren ska må bra och leva så likt sin naturliga miljö som möjligt.

Organisationen Djurrättsalliansen är en av dem. De kämpar aktivt för djurens rättigheter och har startat en kampanj som de kallar "Sveket mot minkarna".

Malin Gustafsson är aktiv i Djurrättsalliansen och talesperson för kampanjen. Hon kommer lite sent till intervjun, för hon har besökt veterinären i Uppsala med sin katt.

– Katten bor där uppe hos en av mina kompisar, eftersom jag bor i en för liten lägenhet här i Stockholm. Men det är lugnt, han mådde inte så dåligt som vi trodde.

Så fort hon har tagit av sig jackan och satt sig ner ringer hennes telefon. Hon kollar snabbt vem det är, går ut och ställer sig utanför caféet och pratar. När hon kommer in igen ursäktar hon sig, berättar att det är mycket som händer med Djurrättsalliansen just nu och undrar om det är okej om vi kanske blir avbrutna igen.

Hennes ögonlock ser tunga ut när hon väl sätter sig till ro och börjar suga i sig lite av apelsinjuicen hon har framför sig.

Djurrättsalliansen har besökt en femtedel av Sveriges totalt 75 minkfarmar. Där har de under nattetid tagit sig in för att ta reda på hur djuren verkligen har det, utan att någon ska ha kunnat "rättat till felen" innan. Malin Gustafsson är en av dem som har besökt minkfarmarna.

– Vi har klättrat över stängsel utan att ha sönder någonting. Sen har vi gått inne på farmarna och kollat. Vi har så klart försökt kolla av hela farmarna, men ibland har vi fått ge oss iväg av säkerhetsskäl.

Nu när hon börjar berätta lyser ögonen upp och visar en helt annan energi än tidigare. Varje gång de besöker en farm har de på sig rena kläder och skoskydd, berättar hon. Det är viktigt, eftersom de annars kan sprida med sig smittor från farmar de besökt tidigare. Väl bland burarna tittar de främst efter skadade. De har fotograferat och filmat minkar som äter på sina döda syskon, minkar med stora köttår och minkar som visar udda beteendemönster.

För att verkligen försäkra sig om att problemen inte bara är tillfälliga, har Djurrättsalliansen varit på vissa farmar ett tiotal gånger. Farmarna ska se till att djuren inte mår dåligt och att minkarnas skador och döda kroppar tas hand om så fort som möjligt. Enligt Malin Gustafsson är dock detta nästan en omöjlighet. Och det kanske ligger något i det hon säger. På en större minkfarm finns det upp emot 80 000 djur. Skulle ägaren kolla till varje djur varje dag, skulle varje mink få 1,08 sekunders uppmärksamhet under hela dygnet.

Det finns de djurrätts-

aktivister som är mer extrema och bland annat släpper ut minkarna och eldar ner fastigheter. Detta är dock inte en metod som Djurrättsalliansen använder sig av. De vill påverka genom att visa upp sin dokumentation och på så sätt väcka känslor som gör att folk inte längre vill köpa päls.

– Vårt mål är att det inte ska finnas några minkfarmar i Sverige. Och vi kommer inte att ge oss.

DE SOM ELDADE ner Lars Johanssons byggnader var med i någon djurrättsorganisation, det är Lars Johansson säker på. Ibland kommer aktivister och demonstrerar utanför farmen och hans hem. Sist de var där tryckte de in ett plakat i förarhytten på hans traktor när han åkte förbi. Människor har skjutit raketer mot grannars hus, då de trodde att det var hans. Han blir mordhotad mer än varannan dag. Sist var det någon som ringde och sa att de skulle komma och strypa honom mitt i natten.

Det är kanske inte är konstigt att Lars Johansson råkar kalla aktivister för terrorister när han berättar om hur de påverkar hans liv. Men när han berättar låter han inte rädd, utan tvärtom stadig på röst:

– Vad de inte tänker på är att när den man mobbar blir tillräckligt mobbad, vänder medierna vinkeln åt andra hållet.

